

OBRAZOVANJE ROMA

četvrtak, 22. decembar 2016.

PROGRAM STIPENDIRANJA ROMA I ROMKINJA U OBLASTI ZDRAVLJA (RHSP)

ONI MENJAJU SLIKU ROMA U SRBIJI I SVETU

Program stipendiranja Roma i Romkinja u oblasti zdravlja (RHSP) značajan je međunarodni projekat pomoći, koji je pokrenula **Fondacija za otvoreno društvo**, a koji već šest godina podržava studente i učenike u edukaciji iz oblasti medicine, stomatologije i farmacije, na univerzitetskom i na nivou visokih i srednjih stručnih škola u Srbiji.

Ovaj program je višestruko značajan. Prvenstveno zbog toga što je izrazito mali broj Roma koji rade kao zdravstveni radnici. Neka istraživanja su pokazala da je diskriminacija u zdravstvu veoma poražavajuća i zato su **Fondacija za otvoreno društvo**, ali i **Romski obrazovni fond**, imali mnogo razloga da pokrenu jedan ovakav stipendijski program.

Sastoji se od četiri komponente: stipendiranja kandidata - koju realizuje **Romski obrazovni fond**, mentorske komponente, obuke u oblasti javnog zagovaranja, te medijske komponente.

RHSP je u proteklih šest godina dodelio 121 stipendiju za čak 58 studenata, koji pohađaju fakultete zdravstvenih struka na četiri univerziteta u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu.

Poslednjom godinom projekta (2015/16) obuhvaćeno je ukupno 18 studenata sa fakulteta zdravstvenih struka u Srbiji sa tri Univerziteta - Beograd (1), Niš (8) i Novi Sad (9).

Pored stipendiranja, kao ključnog cilja **Program stipendiranja Roma i Romkinja u oblasti zdravlja**, izuzetno je značajna i mentorska komponenta, odnosno obezbeđivanju stručne podrške u ličnom i profesionalnom razvoju romskih studenata. Nosilac ove komponente je Centar - Škola javnog zdravlja i zdravstvenog menadžmenta Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Investiranjem u izgradnju kulture mentorstva dolazi do jačanja obrazovnih kapaciteta stipendista čime se postižu bolji akademski rezultati, podstiče njihov razvoj i omogućava bolja integracija, ne samo u školsku sredinu, već i u društvo uopšte.

Mentori (koji su profesori, docenti i asistenti na fakultetima zdravstvenih struka u pomenutim univerzitetskim centrima) usmeravaju i vode romske studente, pružajući im pomoć u savladavanju gradiva i uključivanju u akademsku zajednicu.

Do sada je 31 mentor pružao podršku studentima. Ove godine taj broj iznosi 12.

„Ovo je jedan od retkih projekata koji je okupio nastavnike i saradnike sa svih fakulteta zdravstvene struke u zemlji, entuzijaste posvećene ostvarivanju suštinske jednakosti među studentima, odnosno smanjivanju neprihvatljivih razlika između Roma i ostatka društva“, kaže prof. dr Snežana Simić sa Instituta za socijalnu medicinu pri Medicinskom fakultetu u Beogradu.

Ona ističe da mentorska komponenta ima poseban kvalitet koji se ogleda u povećanju vidljivosti romskih

studenata, koji stiču znanja u oblasti zdravlja i zdravstvene zaštite, naglašavajući da bi ta vidljivost svakako mogla da bude i veća, te da bi na tome trebalo dodatno raditi.

„Rukovodeći tim projekta je nastojao da u proces mentorstva uključi i studente koji su dobili stipendije,

a nemaju pravo na mentore, kao i one koji su primljeni preko afirmativne mere, jer nije želeo da ih ispusti iz procesa mentorstva“, objašnjava dr Janko Janković, rukovodilac mentorske komponente i docent socijalne medicine na Medicinskom fakultetu u Beogradu

Ovaj program utoliko je značajniji, ako se uzme u

obzir činjenica da je udeo Roma i Romkinja sa visokim obrazovanjem u Srbiji ispod 1 odsto (tačnije 0,7 procenata), te da je još manji broj onih koji stižu do akademskih diploma.

„Ali je ta mala zajednica na fakultetima zdravstvene struke u Srbiji ojačana podrškom svojih nastavnika-mentora koji im pomažu da savladaju gradivo, da se uključe u naučnoistraživački rad i rad nevladinih organizacija i da se razviju kao odgovorni mladi ljudi i znalci u svojoj struci“, ističe dr Snežana Simić uz zabrinjavajući podatak da čak i oni, kad diplomiraju, postaju nevidljivi, izgubljeni i izjednačeni u armiji mladih ljudi koji traže posao.

„Afirmativne mere koje postoje pri upisu u škole i fakultete bi trebalo primeniti i prilikom zapošljavanja, jer je među njima nekolicina izuzetnih mladih lekara, farmaceuta, stomatologa i viših medicinskih sestara koji zaslužuju radno mesto i svoj status u društvu“, kaže dr Simić.

Janko Janković objašnjava da je nužno prepoznati značaj ovih mladih ljudi za zdravstveni sistem u celini, ali i ističe da oni predstavljaju agente promena u borbi protiv diskriminacije i rušenja stereotipa i predrasuda koje postoje prema Romima.

Prema rečima Nenada Vladislavljeva, predstavnika komponente javnog zagovaranja, iz Udruženje romskih studenata, škole zastupanja daju priliku romskim studentima da se povežu, ojačaju svoje samopouzdanje i snabdeju različitim instrumentima za profesionalni razvoj: „One predstavljaju i priliku da se osvesti vlastita istorijska uloga romskih studenata medicine, u procesu emancipacije Roma i Romkinja, pokrenu pitanja vezana za budućnost romske zajednice i promišlja uloga mladih obrazovanih Roma u toj budućnosti.“

Pored vidljivosti, mentorstva i javnog zastupanja, koordinatorka programa Jelica Nikolić iz Romskog edukativnog fonda, napominje i dodatne komponente koje RHSP stipendisti imaju: grantove za strane jezike, konferencije i kurseve računara, te projekte malog obima. Naglašava da se ulažu napor da se program učini održivim, te da postoji želja da se uspostavi saradnja sa ministarstvima i univerzitetima u tom smislu.

Rezultate RHSP-a najbolje oslikavaju postignuti uspesi studenata koji su se bavili naučnoistraživačkim radom i prezentovali ih na domaćim i međunarodnim stručnim konferencijama u Briselu (2013. godine) i Milanu (2015. godine).

„Takođe, jedan student je dobio Erasmus mundus stipendiju za nastavak školovanja u Ljubljani, dok je jedna studentkinja dobila Basileus stipendiju za studentsku razmenu, takođe, u Ljubljani“, ističe dr Janković.

Budući zdravstveni profesionalci mogli bi da budu inicijatori promena unutar sistema zdravstvene zaštite, ali i obrazovnog sistema uopšte. Samim tim doprineli bi rušenju predrasuda, negativnih stereotipa i stavova koji postoje prema Romima, ali i borbi protiv diskriminacije i kršenja njihovih prava.

CENTAR – ŠKOLA JAVNOG ZDRAVLJA I ZDRAVSTVENOG MENADŽMENTA

Centar – Škola javnog zdravlja i zdravstvenog menadžmenta Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu je nosilac mentorske komponente Programa stipendiranja Roma i Romkinja u oblasti zdravlja (RHSP).

Misija Škole je unapređenje javnog zdravlja i zdravstvenog menadžmenta uz obezbeđivanje izvrsnih akademskih studijskih programa, programa kontinuirane edukacije, istraživanja i konsultacija za sadašnje i buduće generacije stručnjaka.

Vizija Škole je da obrazovanjem kadrova u oblasti javnog zdravlja i zdravstvenog menadžmenta formira stručnjake koji će biti spremni da se suoče sa ključnim izazovima u ovoj oblasti.

Ciljevi Škole su: obrazovanje sposobnih stručnjaka u oblasti javnog zdravlja i zdravstvenog menadžmenta, unapređenje znanja u javnozdravstvenim naukama, obuka istraživača u ovoj oblasti, promocija zdravlja u saradnji sa društvenom zajednicom i unapređenje procesa odlučivanja i formulisana javnozdravstvenih politika.

NENAD VLADISAVLJEV - Udruženje romskih studenata

Lekari su romski brend

„Ovaj program je, između ostalog, i odgovor na jedno od najvažnijih pitanja za našu zajednicu: gde je naše mesto i u Evropi i u ovom društvu.

Do odgovora ćemo doći tako što ćemo stvoriti određeni kadar, određeno zanimanje, kao nešto što će biti romski brend, nešto po čemu će, na evropskom nivou, ljudi prepoznavati Rome. Poput Indijaca koji su prepoznati u sferi IT-a, tako je zamišljeno da medicinski kadar bude nešto po čemu će Romi biti prepoznati. Iz dva razloga: potražnja za medicinskim kadrom u svetu je u porastu, ali i zato što je to način da se ruši ona uobičajena slika koju ljudi imaju o Romima, kao o nekom ko je prljav, neobrazovan i bolestan. Zato činjenica da su Romi lekari - ruši tu predrasudu i dugoročno donosi boljitak romskoj

zajednici”, kaže Nenad Vladislavljev iz Udruženja romskih studenata

Koje su to prepreke na koje nailaze romski studenti?

Svaki romski student, kad dođe na fakultet, suočava se sa ogromnim, unutrašnjim, psihološkim barijerama. Imamo drugačiju vrstu problema, u odnosu na ostale studente. Do tada nikad nisi imao priliku da čuješ ni šta je indeks, šta je kolokvijum, a u većini slučajeva, niti da imaš nekog u porodici ko je ikad studirao. S druge strane, kad se obrazuješ, ti usvajaš određena vrednosna načela, određene obrasce ponašanja, a onda, kad se vraćaš u svoju zajednicu, dolaziš u situaciju da budeš osuđivan zbog toga što si se promenio, jer radiš neke stvari zbog kojih će tvoj romski identitet u zajednici da

bude dovođen u pitanje. Jer to nije romsko. Mi Romi tu situaciju rešavamo na dva načina. Jedan je da se asimiluješ i gledaš da se izvučeš iz romske zajednice. A drugi je da kažeš sebi - nije meni mesto među ovim ljudima, ja ću da se vratim kući da budem kao i svi ostali Romi. Naš zadatak kao Udruženja romskih studenata je da upravo u tim unutrašnjim konfliktima pomognemo - da na pozitivan način to reše, da se svaki od tih studenata psihološki konsoliduje sa svojom zajednicom.

Koje su njihove najčešće dileme?

Oni se pitaju: šta bi sad trebalo da rade, gde je njihovo mesto, šta u stvari znači - biti Rom; kako da ostanu Romi, a da budu i obrazovani i da se na drugačiji način ponašaju; šta je ono čega bi trebalo da se odreknu iz svoje zajednice, koji su to negativni elementi u njihovom

tradicionalnom poimanju života; kako da dođu u poziciju da veruju u sebe, da oni budu ti koji će da kažu romskoj zajednici - ljudi, ja preuzimam odgovornost kao intelektualac za budućnost svoje zajednice i mi ne bi trebalo da idemo ovim putem, već drugim, boljim...

Kakva je u tome uloga Udruženja romskih studenata?

Zadatak Udruženja je u komponenti zagovaranja: da ta pitanja otvorimo i da im pogneimo da oni ostanu svoji, ali da zajedno sa njima vidimo šta mogu da urade za svoju zajednicu. Ne očekujemo da će svi oni biti aktivisti, da će svi da rade u nevladinim organizacijama, ali očekujemo da kroz svoj profesionalni rad zadrže to osećanje pripadnosti romskoj zajednici i da otvoreno govore da su Romi, te da u svom polju delovanja učine sve što mogu. To radimo

tako što organizujemo škole u kojima oni imaju priliku da se upoznaju, da se okupe, da razgovaraju na te teme, da čuju nešto o istoriji Roma, da čuju neke druge ljude, starije i iskusnije od njih, romske intelektualce, koji su postigli nešto u svojoj profesionalnoj karijeri, da slušaju o nečemu što je specifično vezano za zdravlje Roma, što, možda, ne mogu, na fakultetima. Mentori ih vode kroz teme koje nisu direktno vezane samo za ono što uče na fakultetima, već kroz teme života i zdravlja Roma. A kad se završi škola, dajemo im priliku da praktikuju te veštine koje su stekli, da promene nešto na lokalnu, u svojoj sredini. Potom se oni okupljaju u svojim zajednicama, prepoznaju najveće probleme, kad je reč o zdravlju Roma, i pokušavaju da ih reše. Na taj način pokušavamo da ih vežemo za romsku zajednicu, da ostanu aktivni i kad postanu medicinski profesionalci.

Pa ipak, i kad završe škole i fakultete, Romi se i pored toga teško zapošljavaju...

Mi imamo 11 studenata stipendista koji su završili visoku zdravstvenu školu strukovnih studija u Čupriji, Beogradu i Novom Sadu. Od njih 11, samo troje radi u struci, a ostali su godinama nezaposleni. Mislim da je sledeći korak upravo rad na afirmativnim merama zapošljavanja obrazovanih Roma. Ne možemo da kažemo da nema političke volje, već da nema političke hrabrosti da se zaposle Romi afirmativnom merom. A to je jedna sjajna poruka koja u ovom trenutku nedostaje kod nas, i pored svih napora. Mi sad, kao narod, imamo kadar, ali smo i dalje, kad su u pitanju institucije, najmanje reprezentovani i to je prioritet u narednom periodu.

U kojoj meri je za vas značajan RHSP program?

BORIS NIKOLIĆ,
šesta godina medicine na
Medicinskom fakultetu u Novom Sadu

RHSP program mi je, pre svega, značio u finansijskom smislu, jer mi je omogućio da se fokusiram samo na učenje, time što mi je otklonio važan problem, a to su finansije. Bez toga ne bih mogao da obezbedim svu potrebnu literaturu, prevoz do fakulteta itd. A dodatna pomoć mi je bila što sam mogao da pokrijem i nadomestim i neke sopstvene izdatke. Veoma mi je značio i u psihološkom smislu i kad je učenje u pitanju.

Koliko vam znači rad sa mentorima i u čemu se on sastoji?

Što se tiče studiranja, razume se da smo sami učili, sami polagali ispite, ali i mentori su u tom smislu odigrali veliku ulogu. Jer, bez obzira na samostalno učenje, mentor je tu da nam da neke vrlo važne smernice i pomogne nam da zaobidemo nepotrebno gubljenje vremena. Sa druge strane, oni su tu da nam daju psihološku, mentalnu podršku, oni su nam vodili - znamo da imamo nekoga ko je sa fakulteta, nekog iz te branše, kome uvek možemo da se obratimo za savet.

Koliko je, po vašem mišljenju, RHSP program važan za zdravstveni sistem Srbije?

Podaci pokazuju da ima napretka. Ne znam koliko vidnog i uspešnog za one koji su program osmislili, ali kako ću i vidim, sve je veći broj studenata, ali i sve veći broj diplomaca. Da ovog programa nema, svakako bi taj broj bio znatno manji.

Koliko je važna edukacija Roma iz oblasti zdravlja i koliko doprinosi romskoj etničkoj grupi?

Pokazalo se da Romi žive kraće nego ostali. Čak su i lekari radili neka istraživanja u kojima se vidi da ljudi sa nižim obrazovanjem žive kraće. Tako da je veoma značajno da se Romi obrazuju u oblasti zdravlja.

Šta mislite koliki je značaj RHSP-a za obrazovni sistem Srbije, uopšte?

Obrazovanje Roma je značajno u svakom smislu. Ne samo kad su u pitanju nauke iz oblasti zdravlja. Jer se time, između ostalog, podiže i svest ljudi. Možda bi Romi imali duži životni vek kad bi studirali i bilo šta drugo, ne samo medicinske nauke, bitno je samo da uče, da rade na sebi.

Koliko je važno obrazovanje Roma i koliko doprinosi razbijanju predrasuda o romskoj populaciji?

To je najbolji način da se ruše predrasude koje postoje prema Romima. Po mom mišljenju, emancipacija i obrazovanje su osnovni u rušenju predrasuda o nama. Na taj način većinskoj populaciji stavljamo do znanja da smo i mi jednako sposobni kao i svi ostali građani ove zajednice i da nema apsolutno nikakve razlike u tom smislu.

Jesu li ispunjena vaša očekivanja kad je ovaj Program u pitanju?

Jesu. I više nego što sam očekivao. Uškoru ću sa profesoricom pisati naučni rad, što će mi dobro doći pred kraj studija. Rad će biti iz oblasti anatomije, vaskularne hirurģije, možda neurovaskularne, to ćemo još videti... Prezentovaću ga na kongresu. I moja prethodna mentorka ispunila je sve ono što se od nje zahtevalo, a što se mene tiče, mislim da sam svoj deo dobro odradio i da ga i dalje odrađujem. I zaista, o ovom programu mogu da kažem samo sve najbolje.

IVANA RAMIĆ,
peta godina medicine na
Medicinskom fakultetu u Nišu

Da pomenu prvo tu finansijsku podršku programa - zahvaljujući tome mogu neometano da se fokusiram na studije i na svoj dalji profesionalni napredak, ne razmišljajući da li ću moći sebi da obezbedim potrebne i fundamentalne resurse za samo studiranje. Takođe mi je značajno što sam upoznala mnogo obrazovanih ljudi iz moje zajednice, sa kojima do tada nisam imala prilike da stupim u kontakt. Sada sa njima saradujem na različitim projektima i privatno se družim.

Mentor mi je umnogome olakšao studiranje - savetuje me u vezi ispita, pomaže u savladavanju gradiva, usmerava šta i kako da činim na pravi način. Zahvaljujući njemu upoznala sam izuzetno dobre profesore sa kojim imam odličnu komunikaciju i koji su otvoreni za saradnju. Osim tog profesionalnog, moj mentor i ja imamo i veoma dobar privatni odnos.

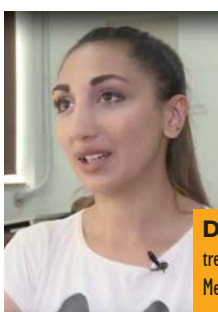
Osim regrutovanja što većeg broja mladih Roma u smeru zdravstvenih profesionalaca, u okviru RHSP programa se sprovode različiti vidovi radionica koji su zasnovani na prevenciji različitih bolesti. Ona nam je iz zdravstvene perspektive veoma bitna i dobro nam je poznato da je njeno sprovođenje mnogo jeftinije od troškova lečenja, a i „bolje sprečiti nego lečiti“. Na osnovu ovoga može se reći da je uticaj ovog programa na zdravstveni sistem mnogostruk.

Sa porastom zdravstvenih profesionalaca svakako će se i svest o zdravlju u okviru naše zajednice povećati. Jer, mi smo ti koji bi trebalo da šire pozitivan uticaj i mobilisati naš narod na veću brigu o svom zdravlju. Važno je, takođe, što će možda, znajuci da je neko „njihov“ upravo taj kome se obraćaju, kad imaju neki zdravstveni problem, češće odlaziti lekaru, jer će imati više poverenja.

Ovim programom je naša zajednica podstaknuta na viši stepen edukacije. Gledano globalno, povećava se broj visokoobrazovanih, mase koja može pozitivno da deluje i učestvuje u donošenju bitnih odluka, u zajedništvu sa većinskim stanovništvom.

Veoma je važno jer se na taj način povećava broj ljudi koji mogu biti na nekim pozicijama na kojima će moći da učestvuju u poboljšanju položaja Roma. Iako se te predrasude teško razbijaju, smatram da je i na tom polju došlo do pomaka. Ja nisam imala neprijatnih situacija sa većinskim stanovništvom, ne znam čime bih to konkretno objasnila, ali smatram da moj profesionalni status ipak doprinosi tome. Dolazimo do toga da nas jedino obrazovanje može spasiti te loše etikete.

Moja očekivanja su u potpunosti ispunjena. Volela bih kad bi se ovaj program i dalje sproveo i stimulisao mlade ljude da se koncentrišu ka medicinskim usmerenjima. Na taj način bi nas bilo još više i verovatno bismo se tada još bolje borili protiv predrasuda.

DANIJELA DIMIĆ,
treća godina farmacije na
Medicinskom fakultetu u Novom Sadu

RHSP stipendista sam od početka studija i za mene ovaj program predstavlja podršku i sapatnika u ostvarenju mog sna, a to je da postanem farmaceut, da priuštim sebi stručnu praksu i prisustvujem svim studentskim aktivnostima i izgradim sebe kao budućeg profesionalca u svom poslu.

Od prve godine studija imam istu mentorku, a to je docentkinja Nataša Milošević. Sa njom sam tokom proteklih godina izgradila divan odnos i međusobno poverenje. Pažnja koju mi ona pruža je zaista velika i zahvaljujući njenim savetima sam uspešla da ostvarim ciljeve koje sam sebi zacrtala. Čujemo se dva-tri puta nedeljno. Iako mi više ne predaje, ona je uvek tu da me posavetuje kad god imam neki problem, njoj prvog javljam kad položim ispit i drago mi je što na fakultetu imam nekog kao što je ona - da me pohvali i da se zajedno radujemo mojim uspesima, ali i da mi skrene pažnju kad primeti da nešto nisam uradila kako bi trebalo i da to ispravim.

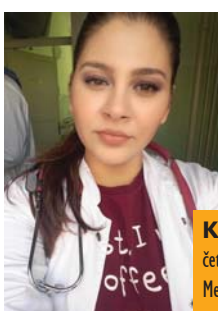
Mislim da je broj romskih studenata vrlo mali, prvenstveno iz razloga što je studiranje u Srbiji finansijski veoma zahtevno. Zato je važno imati ovakav program, koji će pružiti priliku mladima da ostvare svoje snove i na taj način doprinesu ovom društvu.

Kao što sam već rekla, izuzetno je mali broj Roma koji se školuju i upisuju fakultete. Zato je važno da im budemo primer i da promovišemo ovaj program, kako bi i oni imali priliku da upišu ono što žele i možda postanu RHSP stipendisti. I da, na taj način, streme ka svom cilju.

Ovaj program je veoma značajan, pre svega jer pruža priliku da upoznamo druge mlade Rome koji su takođe stipendisti, da sa njima razmenjujemo iskustva i razgovaramo o tome kako bismo mogli da utičemo na druge mlade ljude, da zajedno budemo modeli mladim generacijama i time poboljšamo sliku našeg naroda.

Nikad ne nisam susrela sa nekim predrasudama, ali mislim da je veoma bitno promovisati nas kao obrazovane mlade Rome. Time pokazujemo našu lepšu i drugačiju stranu, koja se razlikuje od one predstave koju većinska populacija ima o nama. Sa druge strane, pokazujemo našim sunarodnicima da ne bi trebalo da se mire sa onima što se govori - da Romi ne mogu da budu uspešni, nego da se bore za sebe i svoje snove. Da i mi možemo postati cenjeni lekari, stomatolozi, farmaceuti, vaspitači...

Jesu. Zadovoljna sam u potpunosti ovim programom, jer mi je, između ostalog, omogućio da pored studiranja, uspešno da naučim i engleski jezik i dodatno povećam šanse da napredujem u budućoj profesiji.

KRISTINA ASANOVIĆ,
četvrta godina medicine na
Medicinskom fakultetu u Nišu

U finansijskom smislu mi je značio mnogo, jer na trećoj godini nisam bila na budžetu, tako da mi je to umnogome olakšalo studiranje. A sa druge strane i zbog mentorstva. Dakle - i mentori i finansije - više nego dovoljan podstrek da ideš dalje i što je najbitnije, da budeš bolji.

Sa mentorom sam na početku imala strogo poslovni odnos, koji se svodio samo na spremanje ispita. Nije hteo da bude blag prema meni. Vremenom je taj odnos počeo da se menja i stigili smo do toga da bukvalno možemo da odemo na kafu, da razgovaramo. Uvek me savetuje koji bi ispit trebalo da polažem, kad, kako, dogovara konsultacije sa drugim profesorima. I ta pomoć meni mnogo znači. Uz njegovu podršku počela sam da pišem i rad iz fiziologije.

Značajan jeste, ali s obzirom na to da živim u romskom naselju, otprilike znam kako tamo sistem lečenja funkcioniše. Oni bi sve da urade samo da ne idu kod lekara. Kad mogu, odu kod farmaceuta u apoteku, kupe ono što im on preporučio i to, je to. Idu onom logikom - ako je to od boga dato, onda mi je tako suđeno, a možda bi da su otišli na vreme kod lekara sprečili ili barem ublažili posledice.

Izuzetno je bitna, jer u romskoj populaciji nema tog semena, te klice koja će da ih podstiče da idu da se leče. Navešću primer moje majke - da ja, na primer, studiram prava ili da uopšte ne studiram, nju niko ne bi podsticao da ide redovno na preglede. Kad nema nekoga ko se razume u medicinu, ko će da ih uputi, da im objasni neke stvari, oni misle da i nije strašno što ne idu kod lekara. Tako da je veoma važno da ih nekome podstiče i da im ukaže na probleme s kojima bi mogli da se susreću ukoliko ne idu na redovne preglede, redovne kontrole, ali i u slučajevima kad boluju od neke bolesti.

Želim da naglasim da je mnogo važno podsticanje obrazovanja Roma. Ne samo u oblasti medicinskih nauka, već uopšte. Takođe, bi trebalo pogurati mlade ljude da nakon završenog fakulteta pronađu i posao - jer šta nakon fakulteta?

Nekoliko puta sam se susrela sa diskriminacijom u vreme srednje škole, ne samo od strane učenika, već i od strane školskog psihologa - u smislu šta ćeš ti da učiš, šta će tebi škola, nastavi kao i svi tvoji sunarodnici koji ništa ne rade, ništa ne uče, samo sede kući i primaju socijalnu pomoć. Ja sam, međutim, želela da dokažem suprotno - da nisam kao većina iz moje populacije, da i ja mogu da učim, da nisam glupa, da mogu da budem i da jesam među boljim studentima u mojoj generaciji i što je najbitnije, dokazala sam svima, a pre svega sebi i mojoj porodici da mogu da uspeem u ovome. Bitno je da se uči, ali i da se okolina ugleda na mene. I sada mnogo više romske dece upisuje škole nego ranije kad sam ja bila mala. Istina, mnogo je više Roma koji su siromašni, koji ne uče, a mi, student medicinskih nauka smo u deficitu.

Izuzetno sam zadovoljna. Sviđa mi se kako smo uspešli da izgradimo odnos što sa koordinatoricom Srbije za nas, što sa Jankom koji je zadužen za mentore. Stvarno sam svim oduševljena. A najviše bih bila srećna kad bi nam se nakon završetka studija pružila i neka pomoć i podrška kad je reč o zapošljavanju. E to bi bila tačka na I. Ispunjenje u svakom smislu - bili bismo mala medicinska armija, ali značajna.

TAMARA AMETOVIĆ,
peta godina medicine na
Medicinskom fakultetu u Novom Sadu

Značajan je u velikoj meri. I zbog finansijske podrške koju dobijamo, ali i zbog dodatnih komponenti, kao što su mentorstvo, zatim mogućnost učenja jezika, a ja sam koristila i još jednu komponentu - tzv. „Projekti u maloj zajednici“, odnosno „Projekti malog obima“, tako da sam i u tom smislu stekla neka iskustva. Došla sam do nivoa da sama mogu da odradim neki projekat. Iskrena da budem, da nema ove stipendije ne znam baš da li bi moji roditelji mogli da finansiraju moje studije, jer je sve skupo.

Mentorstvo mi je jednako važno kao i podrška koju sam dobila u finansijskom smislu. Značilo mi je i još uvek mi znači da imam nekog za mene bitnog, sa velikim zvanjem, nekog ko može da mi pruži podršku na ljudin koji niko drugi ne može, jer ipak, to su obrazovani ljudi, doktori, rade na fakultetu i svakako je dobro da poslušamo njihov savet, da nam naprave plan učenja i slično, ali i kad recimo, padnemo ispit da nas mentalno i psihološki podignu.

Važno je da bude što veći broj Roma lekara, jer je to dobro i za romsku populaciju, ali i za zdravstveni sistem uopšte. Kvalitetan i kvalifikovan medicinski kadar je uvek poželjan i potreban.

Nažalost, realnost je da broj lekara koji potiču iz romske populacije nije veliki i od izuzetne je važnosti da mi, kao budući zdravstveni radnici, među našim sunarodnicima promovišemo značaj poboljšanja kvaliteta života, ističemo važnost lečenja, pravilne ishrane, higijene itd. Na taj način može da se menja i slika o nama.

Među nama Romima ima mnogo socijalnih slučajeva, pa oni koji bi možda i da se školuju pristo nemaju uslova za to. U tom smislu RHSP program je umnogome olakšao studije svih nas. Činjenica je da bez finansijske podrške mnogi od nas ne bi mogli da se obrazuju. Veliki procenat Roma je siromašan i smatram da je upravo to siromaštvo jedan od glavnih uzroka i razloga što se oni ne školuju.

To je od velike važnosti. Da bismo mogli da pokažemo većinskoj populaciji da i mi, nacionalne manjine, možemo isto što i oni, da smo jednaki i ravnopravni sa njima, da smo sposobni za učenje i rad kao i svi drugi, da se ne razlikujemo od njih, te da na taj način razbijemo sve postojeće barijere i predrasude koje postoje prema nama.

Moja očekivanja su u potpunosti ispunjena. Sve što sam planirala, to sam i ostvarila. Učila sam i radila i to se na kraju isplatilo. Ali moram da kažem da je u svemu tome značajnu ulogu imala i stipendija, bez koje, verovatno, ne bih bila ovde gde sam sada.

INTERVJU: BRANKO KAJTAZI, doktor medicine i bivši stipendista RHSP-a

Obrazovanjem ulažemo u budućnost romske zajednice

■ Kako biste, u najkraćem, opisali RHSP program?

To je program koji mladim ljudima pruža mogućnost da se obrazuju i napreduju. Pored stipendiranja i mentorstva, u okviru njega, organizuju se konferencije, radionice, predavanja, umrežavanja mladih ljudi sličnih interesovanja. Mladim Romima iz ovog dela Evrope omogućeno je da se međusobno upoznaju i druže, usavršavaju, uče strane jezike, ali i mnoge druge aktivnosti. RHSP je kod nas pokrenut 2010. godine i ja sam bio deo prve generacije koja je dobila stipendiju.

■ Kakav je značaj za vas imao ovaj program, šta ste vi od njega dobili?

Dobio sam mnogo. Pre svega finansijsku podršku, koja je jedna od ključnih stvari i od velike je pomoći, uzevši u obzir da studiranje, pored ogromnog truda i rada, iziskuje i velike materijalne izdatke. Recimo, udžbenici na medicini su baš skupi...

Omogućeno mi je da imam mentora, zatim da usavršim engleski jezik, te da se socijalno angažujem.

Po završetku Medicinskog fakulteta u Beogradu i nakon dobijanja diplome, odradio sam obavezan pripravnički staž. Nakon polaganja državnog ispita volontirao sam u Kliničko-bolničkom centru Zemun, na odeljenju hirurgije, zatim u Domu zdravlja Vračar, gde je i moj tata zaposlen, a onda sam, kraći period, volontirao u Specijalnoj bolnici Sveti Sava, gde sam i dobio posao za stalno.

■ I otac vam je lekar. Dakle, krenuli ste njegovim stopama...

Moglo bi se tako reći. Zanimljivo je da je moj tata bio prvi doktor medicine, prvi koji je završio Medicinski fakultet, a da se izjašnjavao kao Rom.

■ Koliko je RHSP program važan za zdravstveni sistem Srbije?

Izuzetno je bitan, jer ulaže sredstva u najvažniju stvar, a to je obrazovanje mladih ljudi, koji će nakon studija biti deo zdravstvenog sistema i koji će ga svojim znanjem i zalaganjem unaprediti, te biti od koristi celom društvu. Mladi i kvalitetni kadrovi su uvek potrebni zdravstvu.

■ Koliko je važna edukacija Roma iz oblasti zdravlja?

Potrebno je raditi na edukaciji Roma i unapređenju kvaliteta zdravlja romske populacije, jer je njihov najveći problem nedovoljna obaveštenost i neznanje.

Znam da u okviru Ministarstva zdravlja postoje zdravstveni medijatori koji odlaze u romska naselja i vrše edukaciju i unapređenje kvaliteta zdravlja i rade na prevenciji bolesti, što je veoma bitno. Jer, ono čime se ja bavim u bolnici Sveti Sava je lečenje, to je već sekundarna zdravstvena zaštita. Ulaganjem u zdravstvene medijatore radi se na principu prevencije bolesti i to je prvi korak ka edukaciji, a samim tim i unapređenju zdravlja Roma.

■ Recite nam koji je, po vašem mišljenju, značaj RHSP-a za obrazovni sistem Srbije?

Ovaj program omogućava Romima da budu deo zdravstvenog sistema i da svoje znanje učine kvalitetnijim. Na taj način ulaže u obrazovanje i u mlade ljude željne učenja i napredovanja. Imao sam priliku da upoznam stipendiste i iz regionalnih zemalja koji su završili studije i koji odlično obavljaju svoj posao. Veoma su posvećeni i imaju želju da se i dalje usavršavaju i napreduju. Ono što mogu da kažem iz ove perspektive jeste da čovek što više zna, više vredi, samim tim trebalo bi da iskoristi tu priliku kad je neko željan i voljan da mu pomogne. Znači, nama je bitno da informišemo mlade Rome da postoji ovakva mogućnost i da bi trebalo da ulažu u sebe i u svoje znanje.

■ Koliko je važno obrazovanje Roma i koliko doprinosi razbijanju predrasuda o romskoj populaciji?

Mladi Romi moraju da nastave dalje da se obrazuju, jer tako ulažu u svoju budućnost. Postoje predrasude da su svi Romi neobrazovani i da ne žele da rade. To nije tačno. Veliki broj njih želi da nastavi sa studijama i nakon osnovnog obrazovanja, ali nema kome da se obrati za pomoć i informacije. Upravo zbog toga je ovaj Program od velikog značaja. Što bude više obrazovanih Roma koji će se uključiti u sve sisteme države, to će se sve više razbijati predrasude o njima kao o neobrazovanim i nepodobnim za rad.

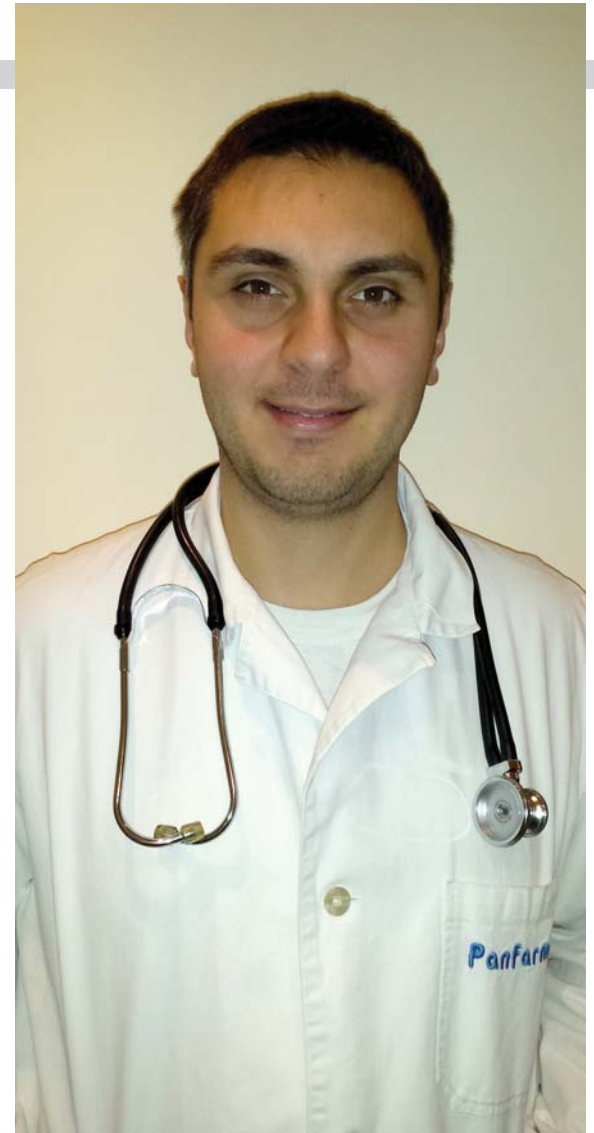
■ Da li je, i ako jeste - u kojoj meri je, ovaj program doprineo unapređenju položaja Roma u Srbiji?

Naravno da jeste. On je svakako doprineo položaju Roma u Srbiji, jer pored pomoći koja je pružena mladim Romima u vidu stipendiranja i ulaganja u njihovo obrazovanje i usavršavanje, dosta se radilo i na edukaciji ostalih pripadnika romske populacije na polju zdravstvene zaštite, kao i na pružanju neophodne pomoći.

■ Vi ste, nakon završenog Medicinskog fakulteta u Beogradu, uspeali i da se zaposlite u struci. Recite nam nešto o tome...

Medicina je sama po sebi humana grana i oduvek me je privlačila. Još od detinjstva. Odrastao sam uz nju. Već sam rekao da je i moj tata doktor medicine i nekako je bilo logično da krenem njegovim putem, jer sam to, zaista, želeo.

Uvek sam maštao o hirurgiji, kardiohirurgiji, operaciji srca i u toku studiranja mi je to bila neka zvezda vodilja. I dan danas volim tu radikalnu medicinu – ili pomažem ili ne pomažem, ili ću izlečiti ili neću uspeti da

pomognem. To je nešto što sam mnogo želeo, ali mlad sam se oženio. Sa 22 godine. Otac sam troje maloletne dece – Andreja sam dobio na petoj godini studija, Mateja kad sam bio absolvent, a Filipa kad sam se zaposlio u bolnici Sveti Sava. Želim da gradim svoju karijeru, volim ovu zemlju, volim Beograd... imao sam veliku želju da radim u Urgentnom centru i ta želja mi se ostvarila. Volim urgentno stanje u medicini, adrenalinski sam tip. Sticajem okolnosti, dobio sam posao u Specijalnoj bolnici Sveti Sava, zahvaljujući Ministarstvu zdravlja, ali i divnom gospodinu Milanu Saviću, koji je direktor ove bolnice. Radio sam u jedinici intenzivnog lečenja, gde su životno ugroženi bolesnici koji su, bukvalno, priključeni na mehaničke ventilatore. U takvim okolnostima potrebno je odluke donositi u sekundi, jer se radi o pitanju života i smrti. Istina, pacijenti su teški, ali je kadar i osoblje u bolnici savršeno. Sve dobro funkcioniše, ljudi se međusobno poštuju i zaista je kolektiv divan. Ako postoji neka ustanova u kojoj je kolektiv izuzetno dobar, to je onda ova. Istina, nedostaju nam neke stvari vezano za tehniku. Recimo, novi skener bi nam dobro došao. Radim na teškom, zahtevnom, ali na dobrom i kvalitetnom mestu i uspevam na sve moguće načine da napredujem. U aprilu 2016. godine sam dobio specijalizaciju, tako da ću biti specijalista neurologije. Specijalizacija traje četiri godine, trenutno sam na prvoj. Dakle, pored smena i obaveza u Specijalnoj bolnici Sveti Sava, imam i dežurstva u Urgentnom centru, na edukaciji sam, imam seminare i veoma sam ponosan na to. Prezauzet sam, ali sam veoma zadovoljan i ispunjen čovek.

KORACI KA BOLJOJ BUDUĆNOSTI

Pomake za bolji položaj bez diskriminacije romske zajednice obećava Druga dekada Roma u Srbiji i Evropi (do 2025. godine), inicijativa Direktorata za komunikacije EU da imenuje novog specijalnog predstavnika za romska pitanja u Generalnom sekretarijatu, pokretanje projekta i mreže „Pal“ koji će se baviti borbom protiv diskriminacije Roma u Evropi i opredeljivanje oko 5 miliona evra za projekte namenjene integraciji Roma u lokalnu zajednicu nakon readmisije. Centralno-evropski univerzitet u Budimpešti je imenovao prvog šefa katedre Roma i asistentkinju Romkinju za pitanja položaja Roma u evropskom društvu.

Dve vrlo aktivne FACEBOOK grupe, jedna naša – „Druška dekada Roma“ i druga međunarodna – „Legal advocacy for Roma Rights“ okupljaju i informišu zainteresovane o aktivnostima, programima i projektima namenjenim poboljšanju položaja Roma u Srbiji i Evropi i pružaju dobar uvid u probleme sa kojima se Romi susreću i načine njihovog rešavanja.

Roma Education Fund

OPEN SOCIETY FOUNDATIONS

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Medija Centar Beograd

Produkciju dodatka podržala je Fondacija za otvoreno društvo u okviru Programa javnog zdravlja.

Impres:

Izdavač: Medija centar Beograd; Za izdavača: Branko Gligorić; Urednik: Sanja Lončar; Fotografije: Medija centar; Lektura: Ana Rončević; Prelom: Slobodan Sremčević